

АНОТАЦІЯ

Зовнішньоекономічна діяльність відіграє велику роль у економічному розвитку нашої країни. Частка експорту України у ВВП (експортна квота) останніми роками перевищує 50%.

Організація та здійснення зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) передбачає дотримання спеціальних умов, установлених чинним законодавством. Однак норми основних правових документів не завжди дають чіткі відповіді на запитання, що стосуються організації обліку ЗЕД. Це зумовлює актуальність вивчення обліку ЗЕД.

Метою курсу є засвоєння теоретичних знань з ведення бухгалтерського обліку ЗЕД та застосування статистичних методів для оцінки стану та ефективності ЗЕД.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен знати:

- основні юридичні аспекти і порядок складання ЗЕД контрактів;
- особливості акредитації підприємств на митниці та митного оформлення, ліцензування і квотування товарів;
- порядок здійснення та форми розрахунків за ЗЕД-контрактами;
- порядок здійснення операцій експорту та імпорту товарів і послуг;
- особливості звітності із ЗЕД;
- про відповідальність за порушення законодавства при здійсненні ЗЕД.

Вивчення статистики ЗЕД дасть змогу застосовувати на практиці методи статистичного аналізу ЗЕД, її структури, показників ефективності зовнішньої торгівлі, розглянути методологію розрахунку найважливіших аналітичних статистичних показників.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ

Тема 1. Предмет, метод і завдання статистики та обліку зовнішньоекономічної діяльності (2 год.)

Тема 2. Нормативно-правові основи здійснення зовнішньоекономічної діяльності (2 год.)

Тема 3. Загальні умови укладення та виконання зовнішньоекономічних контрактів (2 год.)

Тема 4. Митне оформлення товарів (4 год.)

Тема 5. Форми розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності

Тема 6. Декларування валютних цінностей та іншого майна (2 год.)

Тема 7. Бухгалтерський та статистичний облік експорту та імпорту товарів (4 год.)

Тема 8. Бухгалтерський та статистичний облік експорту та імпорту послуг (2 год.)

Тема 9. Бухгалтерський та статистичний облік операцій з іноземною валютою (2 год.)

Тема 10. Бухгалтерський та статистичний облік операцій з використанням давальницької сировини (2 год.)

Тема 11. Бухгалтерський та статистичний облік інвестиційних операцій (2 год.)

Тема 12. Відображення зовнішньоекономічної діяльності у системі національних рахунків (2 год.)

Тема 13. Проблеми статистики та обліку зовнішньоекономічної діяльності (2 год.)

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ЗА ТЕМАМИ

Тема 1. Предмет, метод і завдання статистики та обліку зовнішньоекономічної діяльності (2 год.)

Предмет та метод дисципліни. Завдання обліку та статистичного вивчення зовнішньоекономічної діяльності. Первинні документи у обліку зовнішньоекономічної діяльності. Джерела формування даних статистики зовнішньоекономічної діяльності. Сфера охоплення даних статистики зовнішньої діяльності. Межі сфери статистичного спостереження. Класифікації та номенклатури у зовнішньоекономічній діяльності. Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності.

Тема 2. Нормативно-правові основи здійснення зовнішньоекономічної діяльності (2 год.)

Суб'єкти та види зовнішньоекономічної діяльності. Ліцензування квотування та сертифікація зовнішньоекономічної діяльності. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Відповідальність за порушення при здійсненні ЗЕД.

Тема 3. Загальні умови укладення та виконання зовнішньоекономічних контрактів (2 год.)

Поняття, форма та зміст зовнішньоекономічного контракту. Умови зовнішньоекономічного контракту. Порядок реєстрації зовнішньоекономічних контрактів. Термін позовної давності відносно зобов'язань за ЗЕД-контрактами. Відповідальність за порушення договірних зобов'язань за контрактом.

Тема 4. Митне оформлення товарів (4 год.)

Структура митних органів. Митні режими. Реєстрація та облік учасників зовнішньоекономічної діяльності у митних органах. Етапи митного контролю та митного оформлення. Вантажна митна декларація. Нарахування та сплата митних платежів. Митна статистика. Показники митної статистики зовнішньої торгівлі.

Тема 5. Форми розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності

Банківський переказ. Документарне інкасо. Документарний акредитив. Вексель. Відображення в обліку форм розрахунків.

Тема 6. Декларування валютних цінностей та іншого майна (2 год.)

Загальні умови декларування. Валютні цінності та інше майно як предмет декларування. Відповідальність, передбачена за порушення порядку декларування. Порядок заповнення декларації про валютні цінності.

Тема 7. Бухгалтерський та статистичний облік експорту та імпорту товарів (4 год.)

Відображення в бухгалтерському обліку операцій з імпорту товарів. Формування вартості товарів при здійсненні імпортних операцій. Відображення в бухгалтерському обліку операцій з експорту товарів. Джерела формування даних статистики зовнішньої торгівлі товарами (форми № 5-зез та № 14-ЗЕЗ; вантажно-митні декларації; дорахунки). Статистична вартість товарів. Міжнародні правила тлумачення торгових термінів ІНКОТЕРМС.

Система торгівлі. Загальна і спеціальна система торгівлі. Категорії товарів, що підлягають обліку в статистиці зовнішньої торгівлі товарами. Категорії товарів, що не підлягають обліку в статистиці зовнішньої торгівлі товарами. Категорії товарів, що враховуються окремо для розрахунку узагальнених показників імпорту та експорту з метою складання національних рахунків і платіжного балансу. Статистичні показники

зовнішньої торгівлі товарами. Застосування індексного методу у вивченні зовнішньої торгівлі товарами.

Тема 8. Бухгалтерський та статистичний облік експорту та імпорту послуг (2 год.)

Відображення в бухгалтерському обліку операцій з експорту послуг. Відображення в бухгалтерському обліку операцій з імпорту послуг. Джерела формування даних статистики зовнішньої торгівлі послугами (форма № 9-ЗЕЗ). Статистичний аналіз для виявлення особливостей, тенденцій та закономірностей розвитку зовнішньої торгівлі послугами.

Тема 9. Бухгалтерський та статистичний облік операцій з іноземною валютою (2 год.)

Розрахунки іноземною валютою за експортними та імпортними операціями. Облік операцій з надходження та вибуття валюти. Перерахунок балансової вартості валюти. Бухгалтерський облік кредитів, отриманих у іноземній валюті. Облік валюти у закордонних відрядженнях. Статистичні методи виявлення особливостей, тенденцій та закономірностей розвитку.

Тема 10. Бухгалтерський та статистичний облік операцій з використанням давальницької сировини (2 год.)

Особливості укладення зовнішньоекономічного договору на переробку давальницької сировини. Ввезення та переробка давальницької сировини нерезидента на території України. Оформлення залишків та відходів давальницької сировини. Особливості оподаткування операцій з переробки давальницької сировини. Резидент України – замовник за договором переробки давальницької сировини. Особливості статистичного обліку та аналізу операцій із використанням давальницької сировини.

Тема 11. Бухгалтерський та статистичний облік інвестиційних операцій (2 год.)

Форми іноземного інвестування. Відображення в обліку інвестицій в Україну. Відображення в обліку інвестицій з України. Особливості обліку представництв нерезидентів. Джерела формування статистичних даних щодо інвестиційних операцій (форми № 10-ЗЕЗ та 13-ЗЕЗ). Статистичні методи виявлення особливостей, тенденцій та закономірностей розвитку.

Тема 12. Відображення зовнішньоекономічної діяльності у системі національних рахунків (2 год.)

Сектор економіки «Інший світ». Зовнішній рахунок товарів та послуг. Зовнішній рахунок первинних доходів та поточних трансферів. Фінансовий рахунок. Рахунок інших змін в обсягах активів. Рахунок переоцінки фінансових активів і зобов'язань.

Тема 13. Проблеми статистики та обліку зовнішньоекономічної діяльності (2 год.)

Забезпечення порівнянності статистичних даних зовнішньоекономічної діяльності. Метод дзеркальної статистики. Проблеми бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності.

ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

Заняття 1. Використання засобів MS Excel у розрахунку абсолютних, відносних та середніх величин в аналізі стану та тенденцій зовнішньоекономічної діяльності.

Заняття 2. Використання засобів MS Excel в аналізі основної тенденції динаміки та сезонності зовнішньоекономічної діяльності.

Заняття 3. Використання засобів MS Excel в аналізі взаємозв'язків у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Заняття 4. Використання засобів MS Excel в індексному аналізі у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Заняття 5. Первинні документи із ЗЕД. Заповнення вантажно митної декларації та використання даних з неї для обліку та сплати митних платежів.

Заняття 6. Документальне оформлення службових відряджень за кордон. Порядок видачі авансу на відрядження. Витрати, які включають до розрахунку авансу. Звіт про відрядні витрати.

Заняття 7. Декларування валютних цінностей та іншого майна. Відповідальність за порушення порядку декларування.

Заняття 8. Контрольна робота.

Заняття 9. Бухгалтерські проведення операцій зовнішньоекономічної діяльності.

Заняття 10. Балансова вартість валюти. Визначення балансової вартості валюти в момент її надходження на підприємство. Визначення балансової вартості валюти в момент її вибуття. Перерахунок балансової вартості валюти.

Заняття 11. Оподаткування експортно-імпортних операцій.

Заняття 12. Формування вартості товарів при здійсненні імпортних операцій.

Заняття 13. Облік робіт та послуг у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Заняття 14. Підсумкова контрольна робота.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Господарський кодекс України від 16.01.03 р. № 436 (розділ 7).
2. Декрет КМУ від 10.05.93 р. № 46-93 «Про стандартизацію та сертифікацію».
3. Закон України від 15.09.95 р. № 327 «Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах».
4. Закон України від 16.04.91 р. № 959 «Про зовнішньоекономічну діяльність».
5. ЗЕД: граємо за правилами // Баланс. – 2006. – № 34. – С. 35-37.
6. ЗЕД-ЗВІТИ: Що? КОЛИ? КУДИ? // Баланс. – 2006. – № 40. – С. 38-39.
7. Зовнішньоекономічна діяльність. Методичний посібник серії «Баланс. Бібліотека бухгалтера». Дніпропетровськ, 2004. – 144 с.
8. ІНКОТЕРМС, Умови поставки товарів за офіційними правилами тлумачення торговельних термінів Міжнародної торгової палати (редакція 2000 рік).
9. Інструктивні матеріали за формою № 9-ЗЕЗ «Звіт про експорт-імпорт послуг».
10. Інструкція про порядок заповнення вантажної митної декларації, затверджена наказом ДМСУ від 09.07.97 р. № 307 (у редакції наказу ДМСУ від 18.04.02 № 207).
11. Методика проведення співставлення даних основних країн-партнерів у зовнішній торгівлі товарами (аналіз методом дзеркальної статистики). Затверджено наказом Держкомстату України від 29. грудня 2000 року № 419.
12. Методологічні положення розрахунку індексів середніх цін, фізичного обсягу та умов торгівлі у зовнішній торгівлі товарами. Затверджено наказом Держкомстату України від 09.12.2005 р. № 419.
13. Методологічні положення статистики зовнішньої торгівлі України товарами.
14. Митний кодекс України від 11.07.02 р. № 92.
15. Наказ Держкомітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 01.02.05 р. № 28 «Про затвердження Переліку продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації в Україні».
16. Наказ ДМСУ від 09.07.97 р. № 307 «Про затвердження інструкції про порядок заповнення вантажної митної декларації».
17. Наказ Мінекономіки від 17.04.2000 р. № 47 «Про затвердження Положення про порядок видачі разових (індивідуальних) ліцензій».
18. Положення про вантажну митну декларацію, затвержене постановою КМУ від 09.06.97 р. № 574.
19. Положення про порядок ліцензування експорту товарів у 2006 році, затвержене наказом Мінекономіки від 06.02.06 р. № 42.
20. Положення про порядок ліцензування імпорту товарів у 2006 році, затвержене наказом Мінекономіки від 06.02.06 р. № 42.
21. Порядок заповнення граф вантажної митної декларації відповідно до митних режимів, затверджений наказом ДМСУ від 30.06.98 р. № 380.
22. Порядок митного оформлення імпортних товарів (продукції), що підлягають обов'язковій сертифікації в Україні, затверджений постановою КМУ від 04.11.97 р. № 1211.
23. Постанова КМУ від 18.05.05 р. № 362 «Про встановлення розміру збору за видачу експортних (імпортних) ліцензій».
24. ЯК СТАТИ ЗЕДІВЦЕМ: уроки для початківців // Баланс. – 2006. – № 36. – С. 51-56.